

LBRIS

We know
books

Leagănul și Mormântul

cuvinte despre rugăciune ale
Cuviosului Mărturisitor
Sofian de la Antim

ediție îngrijită de
Garoafa Coman

Editura Bizantină
București, 2026

Când iese sufletul din trup,
 merg împreună în el îngerii,
 și atunci ies întru întâmpinarea
 lui toate stăpâniile întunericului,
 vrând a-l ține, ispitindu-l,
 poate or găsi ceva de ale lor
 într-însul.
 Atunci nu încep războaie
 cu îngerii și lucrurile care au
 făcut, îl dăscă împrejuri,
 și-l păzesc pe el de dănsul
 ca să nu se atingă de el.
 Și dacă vor birui lucrurile
 lui atunci a căuta către
 dănsul în glorie, până ce va
 întâmpina pe Dumnezeu
 întru veselie."

Ms. din scrib. Sibiu

f. VIII 58.

„Când iese sufletul din trup, merg împreună cu el îngerii, și atunci ies în întâmpinarea lui toate stăpâniile întunericului, vrând a-l ține, ispitindu-l, poate or găsi ceva de ale lor într-însul. Atunci, nu îngerii dau războaie cu puterile întunericului, ci lucrurile pe care le-a făcut îl zidesc împrejur și-l păzesc pe el de dănsul, ca să nu se atingă de el.

Și dacă vor birui lucrurile lui, atunci caută către dănsul îngerii, până ce va întâmpina pe Dumnezeu întru veselie”.

Leagănul și mormântul

Viața noastră, a fiecăruia dintre noi, curge ca apele unui râu între două țărături sau hotare, din care nu poate ieși: nașterea și moartea, leagănul și mormântul. Iar anii vieții noastre nu sunt decât simple verigi sau inele din lanțul care leagă aceste hotare și care la unii este mai lung, la alții mai scurt... Cu fiecare an noi înaintăm de fapt tot mai mult către sfârșitul de care nimeni nu poate scăpa. Cu fiecare an ne depărtăm tot mai mult de leagăn și ne apropiem tot mai mult de mormânt. Toți, însă, dorim să trăim cât mai mult, să adăugăm cât mai mulți ani la vârsta noastră. De aceea și urarea cea mai obișnuită pe care ne-o facem unii altora este să trăim mult: „La mulți ani!”

Bună și firească este această dorință și această urare de viață lungă, pentru că de aceea ne-a dăruit Dumnezeu viața, ca să o trăim. Dar să nu uităm că vrednicia omului nu stă numai în numărul anilor pe care i-a trăit și valoarea vieții noastre nu se măsoară după lungimea ei, ci după felul în care am trăit-o. „Că bătrânețile cinstite nu sunt cele ce se măsoară după lungimea anilor; adevărata căruntețe este înțelepciunea oamenilor și vârsta bătrânețelor înseamnă o viață nespurcată”, cum ni se spune în cartea „Înțelepciunea lui Solomon” (IV, 8-9).

La înfricoșata judecată nu ne va întreba Domnul câți ani am trăit aici pe pământ, ci câte fapte bune am făcut; nu ne va cere socoteală cât am trăit, ci cum am trăit în lume. Au fost oameni care au trăit ani mulți și au atins vârste înaintate, dar au trăit degeaba, n-au lăsat nimic de seamă în urma lor: nici o faptă bună, nici un nume bun, nici un regret, nici o amintire! Și, dimpotrivă, au fost oameni care au trăit puțin, dar viața lor scurtă a strălucit în lume ca fulgerul în beznă, uimind pe contemporani și pe urmași cu înțelepciunea lor adâncă, cu pilda muncii lor neistovite, cu virtuțile lor fără de seamă, cu isprăvile lor pomenite cu admirație de cei de după ei.

Să ne gândim, de pildă, la Sfântul Vasile cel Mare. El a murit înainte de a împlini 50 de ani. Dar ce viață plină de sfințenie și de mari înfăptuiri! Ce viață pilduitoare prin curățenia și sfințenia ei feciorelnică, prin grija pe care Sfântul a purtat-o săracilor, orfanilor, bătrânelor și bolnavilor din vremea lui, prin jertfelnicia sa în slujba aproapelui și a Bisericii creștine, prin curajul și bărbăția cu care a apărat dreapta credință în fața ereticilor din vremea sa! Câte fapte mari și bune a lăsat în urma sa și ce amintiri de neuitat ne-au rămas de la el! Viața și opera lui sunt totdeauna mărturie pentru toți. În semn de recunoștință, iată, pomenirea lui se face la început de an cu cinste în toate bisericile ortodoxe din lume și numele lui este de-a pururea slăvit și binecuvântat în întreaga lume creștină.

Este cea mai minunată pildă și cel mai bun exemplu al unei vieți cu adevărat creștine, pe care Sfânta Biserică ne-o oferă în pragul unui nou an, ca model și dreptar de urmat pentru viața noastră de aici înaintea, ca și când ar fi vrut să ne spună: „așa se intră în veșnicie!” Căci, cu prețul unei vieți scurte, dar plină de osteneți rodnice și de mari înfăptuiri, Sfântul Vasile cel Mare și-a agonisit pe pământ amintire și cinstire nepieritoare din partea oamenilor, iar de la Dumnezeu viața cea fericită și veșnică.

Moartea sa după trup a însemnat nu sfârșitul vieții, ci începutul vieții celei adevărate și veșnice. Odată cu începutul unui nou an, sufletul său sfânt, eliberat din cătușele timpului, a intrat pe porțile veșniciei, iar numele său a intrat în istorie, pentru a nu fi uitat niciodată, adevărind cuvântul Sfintei Scripturi care spune că „dreptii în veci vor fi vii!” (Înțelepciunea lui Solomon V,15).

Așadar, și noi să năzuim nu numai să trăim mult, ci să trăim și frumos, după voia lui Dumnezeu, să viețuim creștinește. Nu numai să adăugăm la vârsta noastră cât mai mulți ani trăiți zadarnic, ci să folosim cât mai bine și cât mai înțelepțește fiecare an, fiecare zi pe care Dumnezeu ne-o dă de trăit: „Vedeți cum să umblați bine, nu ca niște neînțelepți, ci ca niște înțelepți, răscumpărând vremea, căci zilele sunt rele”, ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel (Efeseni V, 15-16). Zilele noastre sunt, adică, bune sau rele după cum le trăim fiecare din noi. Zilele

petrecute în lene și în trândăvie, în ticăloșii și răutăți, sunt zile rele, zile goale, zile pierdute, zile trăite zadarnic. Și, dimpotrivă, zilele trăite în împlinirea datoriei, în muncă neprecupețită pentru binele nostru și al semenilor, în fapte bune și în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu sunt zile bune, adică zile pline, îmbelșugate și rodnice, zile câștigate pentru veșnicie, pietre de temelie la zidirea unei lumi mai bune aici pe pământ și a fericirii noastre veșnice în ceruri. Și cum sunt zilele noastre, așa ne vor fi și anii. Un an poate fi o clipă și o veșnicie, în același timp, o clipă trecătoare când îl trăiești zadarnic și o veșnicie când îl trăiești cum se cuvine. Să nu lăsăm, deci, zilele să se scurgă zadarnic, căci timpul nu se mai întoarce și odată va trebui să dăm seama de felul cum l-am întrebuințat. ...Astfel, vom fi plăcuți și lui Dumnezeu, care va binecuvânta truda noastră.

Ce este acest suflet al nostru, pentru care însuși Cerul se bucură, când un suflet rătăcit se întoarce la Dumnezeu (Luca 15,7) și pentru care Însuși Dumnezeu a luat trup omenesc și S-a jertfit pentru mântuirea și fericirea lui? Ce este, oare, sufletul omenesc și de ce este el așa de scump înaintea lui Dumnezeu, încât nimic din lumea aceasta nu este vrednic de el?

Sufletul este o forță nevăzută și o putere imaterială, ca vântul care suflă unde vrea, dar nu știi de unde vine, nici unde merge (Ioan, 3-8). Sufletul este și rămâne o mare taină ascunsă vremelnic în trupul omenesc. El a fost comparat cu un diamant ceresc de mare preț. Dacă privim prin el făpturile și lucrurile lumii, toate strălucesc cu o frumusețe care întrece toate frumusețile lumii. Dacă privim prin el mormintele, ele se deschid și morții se văd ca și vii. Dacă privim prin el Cerul cu lumea duhurilor înțelegătoare, toate se luminează și vedem plinătatea Împărăției vieții.

Toți oamenii ar dori să descopere această mare taină și să pipăie acest diamant ceresc, adică sufletul omenesc. Dar sufletul nu se poate vedea și nu se poate pipăi. Zadarnic îl vom căuta în mușchi, în sânge, în oase, în nervi, în creier, în inimă sau în orice altă părticică de materie. Căci, deși el există și în corp și în afară de corp, așa cum există un cântec în placă, un gând în minte sau un simțământ frumos în inimă, sufletul, fiind imaterial, nu se poate vedea și nici pipăi. El ne este dat în trup de Dumnezeu de dincolo de materie.

Sufletul este, așadar, duh creat de Însuși Dumnezeu în om, este partea prin care ființa omenească se înrudește cu Însuși Dumnezeu. Nici o făptură din toate cele create de Dumnezeu, în cer și pe pământ, nu a fost creată după chipul lui Dumnezeu: nici Heruvimii, nici Serafimii și nici una din cetele

îngerești. Această cinste a primit-o numai omul, care a fost creat după chipul și după asemănarea lui Dumnezeu. Omul nu este asemănător cu Dumnezeu după trup, căci Dumnezeu prin fire este netrupesc. Ci este asemenea cu Dumnezeu după suflet, după duh. Căci sufletul este duh, așa cum duh este și Dumnezeu (Ioan 4,24).

Despre originea sufletului în trup, așa ni se spune în cartea de căpătâi a Bisericii Ortodoxe, Mărturisirea ortodoxă: „Sufletul se dă de la Dumnezeu, după ce se alcătuieste trupul și se face potrivit pentru primirea lui. Iar când se trimite sufletul în trup, el se revarsă în tot trupul, așa cum se răspândește focul în fierul înroșit. Iar mai cu osebire, sufletul se află în cap și în inimă”. (Mărturia ortodoxă, p. 40).

Când a plăsmuit Dumnezeu pe omul cel dintâi, a zis Dumnezeu în sfatul Sfintei Treimi: „Să facem pe om după chipul și după asemănarea noastră” (Gen. 1,26). Și după ce i-a făcut trupul din pământ, a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă cu suflet viu. (Gen. 2,7)

Astfel, sufletul este chipul lui Dumnezeu în noi după fire, după har și după slavă.

După fire, sufletul omenesc este asemenea Tatălui, în ce privește mintea – izvorul cunoștinței; este asemenea Fiului, în ce privește cuvântul launtric – începutul înțelepciunii; și este asemenea Duhului Sfânt, în ce privește libertatea voinței, care este rădăcina tuturor bunătăților.

După har, sufletul este asemenea Fiului lui Dumnezeu, pentru că prin Taina Sfântului Botez sufletul primește darul înfierii, devenind și el fiu al lui Dumnezeu prin har.

După slavă, sufletul este asemenea cu Însuși Dumnezeu, prin puterea luminii dumnezeiești revarsate asupra sa, așa cum spune Sfântul Evanghelist Ioan: „Vom fi asemenea Lui, căci Îl vom vedea așa cum este” (I Ioan 3,2). Deci, cel care vrea să știe ce este sufletul, să știe că este marea operă a Sfatului lui Dumnezeu. Este întipărirea vie a Sfintei Treimi în ființa omenească.

În Împărăția lui Dumnezeu nu este altceva mai frumos, mai scump și mai plăcut, decât vederea Feței lui Dumnezeu „spre care doresc îngerii să privească! (I Petru 1,12). La dumnezeiescul chip ei nu se mai satură privind, ca la un izvor nesfârșit de frumusețe și de lumină. Cineva a spus acest lucru: „Dacă Fața lui Dumnezeu s-ar arăta o singură clipă în iad, iadul ar ajunge Rai; iar dacă o singură clipă Fața lui Dumnezeu nu s-ar arăta în Rai, Raiul s-ar preface în iad”. Și să nu uităm că sufletul omenesc este după chipul acestei Fețe dumnezeiești. De aceea, sufletul este odor de mare preț și de aceea este scump înaintea lui Dumnezeu. În suflet stă toată puterea, tot prețul și toată valoarea ființei omenești, tocmai pentru că el este făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

În suflet stă toată superioritatea ființei umane, față de restul viețuitoarelor; în el se află tot ceea ce

face din om stăpânul universului; în suflet stă raținea sau mintea, priceperea și judecata cu ajutorul cărora omul pătrunde tainele naturii și o cucerește spre folosul său; prin darul vorbirii oamenii se înțeleg și se apropie unii de alții, prin darul creațiunii valorilor de artă și prin toate celelalte daruri superioare ale ființei omenești, omul se ridică deasupra tuturor celorlalte făpturi de pe pământ. Toate aceste daruri își au originea și izvorul în suflet. Cu un cuvânt, sufletul este altarul ființei omenești, chipul și pecetea lui Dumnezeu în om sau „biserica Duhului Sfânt, care trăiește în noi”, precum îl numește Sf. Apostol Pavel (I Cor. 6,19).

Obârșia sufletului este Dumnezeu, iar patria și limanul lui este omul. Măreția, valoarea și noblețea sufletului stă, deci, în originea sa dumnezeiască. Pentru mântuirea acestui suflet a trimis Dumnezeu pe Însuși Fiul Său în lume; pentru sufletul omului a pățimit Mântuitorul pe Golgota și Și-a vărsat sângele scump pe cruce; pentru el a întemeiat Domnul Biserica Sa pe pământ; pentru el au fost făcute toate frumusețile lumii acesteia; pentru el Raiul și Împărăția Cerurilor și toate bunătățile vieții veșnice „pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit” (I Cor. 2,1). Sufletul omului este, deci, cel mai de preț lucru de pe lume. Nu există pe pământ niciun lucru care să echivaleze în valoare cu sufletul omenească. Dacă am pune într-o balanță, de o parte lumea întregă cu toate

bogățiile, frumusețile și plăcerile ei, iar de cealaltă parte un singur suflet omenească, balanța va înclina spre partea acestuia din urmă. Mântuitorul Însuși o spune clar: „Ce ar folosi omului de ar dobândi lumea toată, dar și-ar pierde sufletul său?” Putem agonisi toate bogățiile pământului, putem dobândi toată slava și admirația lumii întregi, putem să ne însușim înțelepciunea și știința tuturor neamurilor și tuturor înțelepților, dar dacă ne-am vândut sufletul diavolului sau l-am lăsat să ne pângărească prin păcat și să mergem la iad, am pierdut totul, căci toate celelalte nu au nicio valoare înaintea lui Dumnezeu. Și dimpotrivă, putem pierde orice, afară de suflet, iar dacă ne rămâne acesta, încă n-am pierdut nimic. Pentru că toate se pot reface, se pot dobândi la loc, afară de suflet. Nu avem decât un suflet și dacă l-am pierdut, am pierdut totul.

Dar cum putem pierde sufletul? Oare prin moarte? Nu, pentru că sufletul este nemuritor și el trăiește și după moartea cea trupească. Ceea ce omoară sufletul este păcatul, iar primejdia care-l amenință pe lumea cealaltă este iadul. Dacă sufletul este lucrul cel mai de preț al ființei noastre, cea dintâi și cea mai mare grijă a noastră trebuie să fie grija de suflet și de mântuire a lui. Sufletul trebuie să fie centrul de greutate al tuturor preocupărilor și străduințelor noastre. Bine este să ne îngrijim și de ale trupului: de mâncare, de îmbrăcăminte, de adăpost și de celelalte. Dar în primul rând, Sfânta